

YENİ MEDYA İLE ORTAYA ÇIKAN GAZETECİLİK TÜRLERİNİN YEREL MEDYA HABER ÜRETİM SÜREÇLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ: VAN İLİ ÖRNEĞİ*

Ömer ALANKA

Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye
omer.alanka@mku.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-5558-1848>

Ülhak ÇİMEN

Atatürk Üniversitesi, Türkiye
ulhak.cimen@atauni.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-7307-4874>

Bilal AKKÖPRÜ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
bilalakkopru@yyu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-9546-6326>

Atıf	Alanka, Ö. & Çimen, Ü. & Akköprü, B. (2024). Yeni Medya İle Ortaya Çıkan Gazetecilik Türlerinin Yerel Medya Haber Üretim Süreçleri Üzerine Etkileri: Van İli Örneği, <i>Yeni Medya Elektronik Dergisi</i> , 8 (2), 293-324.
-------------	---

ÖZ

İnsanlığın tarihi aynı zamanda iletişimin de tarihidir. İletişim bilgi ve haber aktarımı için her zaman bir araca ihtiyaç duymuştur. Tarihsel sürecin başlarında basit ve kişisel araçlarla yapılan iletişim sonraki süreçte çeşitlenmiş, daha karmaşık hale gelmiştir ve kısa sürede daha çok insana ulaşabilecek araçlarla yapılmıştır. Bu süreç hem mesleki pratikler hem de insan ilişkilerini derinden etkilemiştir. Bu çalışmada ele alınan ve medyanın tarihsel sürecindeki bir noktayı

* Bu makale “Yeni Medya ile Ortaya Çıkan Gazetecilik Türlerinin Yerel Medya Haber Üretimi Süreçleri Üzerine Etkileri: Van İli Örneği” başlıklı doktora tezinden türetilmiştir. Ayrıca bu çalışma Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SDK-2021-9905 no’lu proje ile desteklenmiştir.

temsil eden yeni medya dönemi bu değişimin en yoğun yaşandığı dönemlerdendir. Bu nedenlerle çalışmada yeni medya döneminde, teknolojinin etkisi ile ortaya çıkan gazetecilik türlerinin yerelde haber pratikleri üzerine etkisinin ortaya konulabilmesi amacı ile Van ilinde haber üretimi incelenmiştir. Bu kapsamda öncelikle bu yeni dönem anlaşılır bir çerçeveye oluşturulmaya çalışılmıştır. Çalışmada, yeni gazetecilik türlerinin yerelde haber pratikleri üzerine etkileriyle ilgili verileri toplayabilmek için nitel bir araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılması uygun bulunmuştur. Amaçlı örneklem türlerinden biri olan ölçüt örneklem tekniği ile belirlenen örneklem gurubunu oluşturan, Van ilinde haber üreten, farklı alanlardaki 15 gazeteciyle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Yapılan çalışmada yerelde haber üreten gazetecilerin yeni gazetecilik türlerine göre bu türlere temel oluşturan internet, dron, 4G canlı yayın cihazları, dijital fotoğraf makineleri gibi yeni medya teknolojilerini daha çok bildiği görülmüştür. Fakat gazetecilerin hakkında az şey bildikleri bu türlerin haber pratiklerini etkilediği de ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın temel sonucu, uygulanan yeni gazetecilik türlerinin yerelde haber üretim pratikleri üzerinde bir dönüşüme neden olduğudur. Van ilinde haber üreten gazetecilerin bu yeni türlere dair yorumlarının hem akademik literatür hem de dünyadaki diğer gazetecilerin görüşleri ile paralellik göstermesi çalışmanın önemli bir diğer sonucudur. Çalışma ayrıca, günümüzde tartışılan konular arasında yer alan “dönemin getirdiği değişim ve dönüşüm, mesleğin sonunu getirecek mi?” sorusuna bir cevap içermektedir. Çalışmaya göre uyum süreci tamamlandığında, yerel de dâhil olmak üzere, gelecekte mesleğin ölmeyeceği, aksine gazetecilik mesleğinin öneminin artacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yeni Medya, Yeni Medya Teknolojileri, Yeni Gazetecilik Türleri.*

EFFECTS OF JOURNALISM TYPES EMERGED WITH NEW MEDIA ON LOCAL MEDIA NEWS PRODUCTION PROCESSES: THE EXAMPLE OF VAN PROVINCE

ABSTRACT

The history of humankind is also the history of communication. Communication has always needed a tool to transfer information and news. Communication, which was done with simple and personal tools at the beginning of the historical

process, diversified and became more complex in the following period, and was made with tools that could reach more people in a short time. This process has deeply affected both professional practices and human relations. The new media period, which is discussed in this study and represents a point in the historical process of the media, is one of the periods in which this change was experienced most intensely. For these reasons, in the study, news production in the province of Van was examined in order to reveal the impact of the types of journalism that emerged with the influence of technology in the new media era on local news practices. In this context, first of all, an attempt has been made to create an understandable framework for this new period. In the study, it was deemed appropriate to use the semi-structured interview technique, which is a qualitative research method, to collect data on the effects of new types of journalism on local news practices. The data obtained from the interviews with 15 journalists from different fields who produce news in the province of Van, who constitute the sample group determined by the criterion sampling technique, which is one of the purposeful sampling types, were interpreted with the descriptive analysis method. In the study, it was observed that journalists producing local news were more familiar with new media technologies such as the internet, drones, 4G live broadcast devices, and digital cameras, which form the basis of these types of journalism, compared to new types of journalism. However, it also turns out that these genres, about which journalists know little, affect their news practices. In this context, the main result of the study is that the new types of journalism implemented cause a transformation in local news production practices. Another important result of the study is that the comments of journalists producing news in Van province about these new genres are in parallel with both the academic literature and the views of other journalists around the world. The study also examines one of the topics discussed today: "Will the change and transformation brought about by the period bring about the end of the profession?" It contains an answer to the question. According to the study, it was concluded that when the harmonization process is completed, the profession will not die in the future, including the local one, but on the contrary, the importance of the journalism profession will increase.

Keywords: *New Media, New Media Technologies, New Types of Journalism.*

MEDYADAN “YENİ” MEDYAYA

Geleneksel medya ya da yeni medya kavramlarını, bunların farklarını, bu süreçte gazeteciliğin konumunu ve ortaya çıkan yeni gazetecilik türlerini anlamak istiyorsak öncelikle medyanın ne olduğunu anlamamız gerekmektedir. Çünkü medyaya atfedilen yenilik ya da eskilik zamana ve uzama göre değişiklik gösterir. Medyanın gelişim sürecini bir canlının hayatına benzetirsek, bu süreçteki yeni veya eski her döngü bir döneme işaret eder ve bu döngüler henüz tamamlanmamıştır.

Latince araç sözcüğünün çoğulu olan *media* İngilizcede kitle anlamına gelen *media* kelimesi ile birleşerek kitle iletişimi ifade etmektedir (Baldini, 2000, s. 92). Sesli, görüntülü ve yazılı iletişim kurmayı sağlayan yazılı basın (gazete ve dergi) elektronik basın (radyo, televizyon, sinema ve film) ile sinevizyon mültivizyon, hypermedia, internet, bilgisayar, video, kitap, tele-foto, radyofoto, lifaks, frekans planlaması, telefon, teleks, faks, telekomünikasyon uydusu, vb. kitle iletişim araçlarının bütününe medya denilmektedir. Kısacası yığımsal kitle iletişim araçlarına verilen bir addır (Bülbül, 2000, s. 25). Barbier (2001, s. 7) medyayı işlevleri bakımından ele alarak, “bir topluma; mesaj ve bilgilerin saklanması, uzaktan iletilmesi ve kültürel siyasi pratiklerin güncelleştirilmesi yönündeki üç temel işlevi tamamen ya da kısmen yerine getirme olanağı sağlayan bütün iletişim sistemleri” şeklinde tanımlar. Aytekin (2016, s. 30) ise 1980’lerde özellikle Amerika ve Avrupa kökenli televizyon, haber ajansları ve yapım şirketlerinin kendilerini ve ürettikleri içerikleri daha iyi tanımladığını düşündükleri “medya” terimini kullanmaya başladıklarını belirtir. Bu terim kısa sürede tüm dünyada ve ülkemizde kabul görmüştür. Görüldüğü üzere medyanın farklı özellikleri üzerinden birçok tanımla yapılmıştır. Bu tanımlarda medyanın hem yönetenler hem de yönetilenler için önemli ve etkili bir araç olduğu, tarihi boyunca büyük değişimlere uğrayarak evrildiği konusunda neredeyse ortak bir görüş vardır.

Herhâlde hiçbir teknolojinin bir öncekinden veya bir sonrakinden bağımsız olduğu düşünülemez. Kitle iletişimi ya da gelişim sürecinin sonunda daha geniş bir ifadeyle “medya” diye adlandırılan kavram birçok değişimin ardından şu anki görünümüne kavuşmuştur. Medya aslında araç veya araçlar bütününden çok bir “sistemi” ifade etmektedir. Günümüzde en çok rağbet gören sınıflandırma ise geçirdiği radikal değişimlerin öncesi ve sonrasını ifade eden zamansal sınıflandırmadır: konvansiyonel ve yeni medya.

Medyanın tarihsel gelişimi genellikle basılı, analog ve dijital teknoloji olmak üzere üç şekilde ele alınmaktadır. Matbaa iletişim teknolojisinin ilk aracı olarak kabul edilir ve basılı medyayı temsil eder. Telgrafın icadıyla analog dönem yani ikinci dönem başlar. Üçüncü dönem ise bilgisayar ve ağ teknolojilerinin

kullanımıyla başlar. Üçüncü dönem ve bu teknolojilerin medyada kullanımı inanılmaz bir değişimi beraberinde getirmiştir. Bu değişim gazetecilik uygulamalarından pratiklerine, okur alışkanlıklarından kitle iletişim araçlarının yapısına birçok şeyi etkilemiştir. Bu da geleneksel medya ve yeni medya ayırımını ortaya çıkarmıştır (Kılıç, 2019, s. 227).

Uzun soluklu ve rekabetçi bir sistemin ürünü olan, tek yönlü bir iletişim kanalına sahip, hedef kitesini pasifize eden geleneksel medya insanların bilgi edinme, kamuoyu oluşturma ve demokrasinin geliştirilmesi isteklerinden doğmuştur. 15. Yüzyılda Avrupa’da ilk gazetelerin çıkarılması ile gerçek anlamda ortaya çıkan geleneksel medya başta elit kesimlerin elinde ve yine onlara hitap eder bir konumdaydı. Medya endüstrisinin gelişmesi ve tabana yayılması ile daha geniş kitlelere ulaşmış ve daha etkili bir yapıya kavuşmuştur (Bulunmaz, 2015, s. 323). İletişim teknolojilerinin kullanım şekilleri, sunulan içerik farklılıkları ve teknolojilerin olanakları açısından değerlendirilen medya ikili bir ayrıma tabi tutulmuş, yeni olma vasfı bir önceki ile karşılaştırmanın sonucu ortaya atılmıştır. UNESCO uzmanlar toplantısında (1986) yapılan sınıflandırmada basın teknolojisine dayalı ürünler, radyo ve televizyon geleneksel medya olarak belirtilmiştir.

Medyanın “eski” ya da “yeni” olarak tanımlanmasına neden olan sınıflandırmayı yapan birçok araştırmacının bu sınıflandırmada temel olarak aldıkları şey teknolojideki (özellikle iletişim teknolojilerindeki) değişimdir. İletişim teknolojilerindeki değişimler toplumsal değişimleri de büyük oranda tetiklemiştir. Devrimsel nitelikli son teknoloji internet teknolojisidir ve bu yeni sayılabilecek teknoloji yazının, matbaanın, elektronik iletişim teknolojilerinin icadı gibi iletişim tarihinde yeni bir çağ açmıştır.

Yeni medya ile ilgili yapılan tanımlamaların çoğu bu medyanın altyapısını oluşturan internet teknolojisi üzerinden yapılmaktadır. Bu dönem ile ilgili cevaplanması gereken önemli sorulardan biri “Yeni medyanın hayatımız üzerindeki bu tekeline neden olan şey nedir?” sorusudur. Genel bir cevap verilmesi gerekirse tekelleşmenin başlıca etmenlerinin, bilgi edinmeyi belli kalıplardan çıkararak daha ucuz ve hızlı hale getirmesi, insan hayatının birçok alanında kolaylıklar sağlaması, zamanın akılcı kullanımına olanak sağlaması ve en önemlisi fiziksel dünyayı da aşan yeni bir etkileşim dünyası yaratması olduğu söylenebilir.

Binark (2015, s. 15) yeni medya teriminin geleneksel medyadan farklı olarak, sayısal medyayı, özellikle etkileşimsel medyayı, internet ağlarını ve sosyal iletişim medyasını tarif etmek için kullanıldığını söyler. Thompson (2008, s. 132-139) ise yeni medyayı “Bilgi işlem teknolojisi aracılığıyla yetenekleri artmış,

kullanımı kolaylaşmış veya olası genişletilebilirlik potansiyelini bünyesinde barındıran iletişim araçları” şeklinde yaptığı tanımıyla yeni medyanın kökenlerine vurgu yapmış, değişen şeyin teknoloji ve bu teknolojinin sağladığı olanaklar olduğunun altını çizmiştir.

Yeni medya kavramı tanımlanması kendinden önceki medyayı temel alarak yapılır, yenilik son gelinen aşamayı ifade eder. Bu da kendinden önceki medyayı eski olarak ifade etmemizi engeller çünkü kullanılan anlamda yenilik değişkendir. Yeni medya, medya tarihinde bir değişime işaret eder. Özellikle 1980’lerin sonlarında ortaya çıkan ve bünyesinde sayısal temelli teknolojileri barındıran medyayı tanımlamak için kullanılır (Manovich 2006, s. 10). Yanık (2014, s. 58-59) ise yeni medya teknolojisinin yalnızca konvansiyonel medyayı değil içeriği, kaynağı hatta kullanıcıyı yeniden şekillendirdiğini savunmaktadır. Dönüşüm sürecinden yeni medyanın da etkilendiğini, yeni medya iletişim modelindeki tüm unsurların sürekli ve birbirini etkileyen dönüşümler geçirdiğini ifade eder ki bu yeni olarak kalabilmenin de temel kuralıdır.

Yengin (2014, s. 132-139) Lister’in teknolojik, metinsel, geleneksel ve kültürel değişiklikleri temel alarak yaptığı yeni medya tanımlamasından yola çıkarak yeni medya söylemindeki bazı temel kavramların onu tanımlamanın anahtarı olduğunu söyler. Bu kavramlar: dijital, etkileşim, hiper-metinsel, sanal ve ağ tabanlı kavramlardır. Binark’a (2015, s. 16) göre yeni medya ortamlarının ne olduğu onu farklı kılan özellikleri ile anlatılabilir ki bunlar: Dijitalite, etkileşim, hipermetinsellik, multimedya biçimselliği, kullanıcı türevli içerik üretimi, mevcudiyet hissi ve yayılımdır. Richard A. Rogers (akt. Geray, 2003, s. 18-19) ise yeni medyanın üç özelliği olduğunu ve bunları da: “etkileşim, kitesizleştirme ve eş zamansız olabilmek” şeklinde tanımlar. Literatürde yeni medyayı konvansiyonel olandan farklılaştıran bu özelliklerin çok farklı şekillerde aktarıldığı görülmektedir. Yeni medyayı yeni kılan bu özellikler haber üretim süreci ile ve gazetecilik mesleği üzerinde büyük bir değişime ve dönüşüme neden olmuştur.

YENİ MEDYA DÖNEMİNDE GAZETECİLİK

Haber alışverişi yani habere ulaşma ve onu yayma eyleminin tarihi aslında çok eskilere dayanmaktadır. Belirli bir düzen ve disiplin içinde yapılmaya da bilgiye ulaşma ve edinilen bilgiyi insanlara ulaştırma eyleminin kökenleri ilk insanlara kadar uzanmaktadır. İnsanların yaşayış şekillerinde, toplumsal yapıda ve teknolojiye bağlı değişimler haberleşmenin de yapılış şekillerini değiştirmiştir. Özellikle ihtiyacın fazlasının üretilmesi ile ortaya çıkan yeni etkileşim, dünyadaki

tüm yapılarda bir değişim ve dönüşüme neden olmuş, bilgiye olan ihtiyaç daha da artmıştır.

1990’lardan sonra ortaya çıkan yeni medya, gazeteciliği dijital platformlara taşımış; haber içeriklerinin oluşturulmasından paylaşılmasına kadar geleneksel üretim süreçlerinin çoğu yeni medya mecralarında yapılmaya başlanmıştır. Konvansiyonel medyadan çok daha hızlı, dinamik, kolay ve ucuz olan bu yeni medya döneminde bireyler haber üretiminin bir parçası olmuştur.

Ağlarla bağlanmış dünyada okuyucular internet aracılığı ile istediği zamanda ve mekânda habere ulaşabilir hale gelmiştir. Gezgin (2002, s. 31-32) teknolojinin sağladığı bu avantajın haberin zamanlılık ve yakınlık değerlerini tartışılır hale getirdiğini söyler. Gezgin, ayrıca küreselleştiren bu ağların yerel ve uluslararası haber konusu arasındaki farkı da ortadan kaldırdığını; gazetecinin 7-24 hizmet veren bir gazetede yerel-bölgesel ve küresel tüm haberleri okurların meraklarını tatmin edecek bir şekilde sunmasının bir zorunluluk olduğunu söyler. Kişiselleştirilebilen bilgilere kolayca ulaşabilen okurların arşiv üzerinden de tarama yapabildiğini ve ulaştığı bilgiyi depolayabildiğini aktaran Gezgin, daha ucuz ve daha zor sansürlenebilir bu mecraanın yukarıdaki avantajlarıyla birlikte düşünüldüğünde, gazeteciliğin dijitalleşmesinin daha anlaşılabilir olduğunu da ifade etmiştir.

Gazeteciliğin dijitalleşmesine yol açan farklılıklar konusunda bir başka görüş de Çakır’a (2007, s. 139) aittir. Çakır geleneksel yazılı basında mesajın iletebilmesi için büyük bir fiziksel altyapıya (matbaa, haber merkezi ve araçlar) ve sermayeye sahip olunması ve çok sayıda personel istihdam edilmesi gerektiğini belirtir. Ona göre, haberin toplanması, işlenmesi ve yayımlanması aşamalarında da katı bir hiyerarşik örgütlenmenin şart olduğunu ve kamuoyu belirleme gücüne sahip bu kitle iletişim araçlarında, haber seçiminin doğru yapılabilmesinin bir zorunluluktur. Geleneksel medyadaki tekelleşmenin, katı editoryal kontrolün, bazen de sansürün, güncellenme ve etkileşim konularındaki yoksunlukların yeni medya haberciliğinin bu medyaya alternatif olmasının en önemli nedenleri arasında olduğunu söyleyen Çakır, yeni medyadaki bilişim ve telekomünikasyon teknolojilerinin yöndeşmesinin gazeteciliğin hedef kitlesine büyük bir özgürlük sağladığını aktarır.

Kâğıt üzerinde de ekranda da yapılsa gazeteciliğin sanal bir iş olduğunu savunan Rigel (2000, s. 27) gazetecinin işinin gerçeği değiştirmek ve farklı şekillerde sunmak olduğunu aktarır. Ona göre haber sanal bir iştir dolayısıyla internetin sanal dünyası ile haberin sanallığı uyumludur ve birleştiklerinde gerçek sanallık ortaya çıkar.

Yeni medya gazeteciliği dönemi mesleki pratiklerin değişimi yanında fiziksel değişimlerin de yaşandığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilgiye ulaşmanın, haberi oluşturmanın şekli de fiziksel ortamı da kısmen değiştirmiştir. Fakat en büyük değişim üretilen haberin, ya da medya çıktısının hedef kitleye ulaştırılmasının aracı-fiziksel ortamında yaşanan değişimdir.

Yeni gazetecilik anlayışında ağırlıklı olarak bilgisayarların yanısıra mobil cihazlar kullanılmakta, profesyonel habercilerin yanısıra yurttaşlar da haber yapmaktadırlar (Karaduman, 2017, s. 133-134). Sosyal ağlar gibi bu yeni medya teknolojileri haberleşmeyi bilgisayarın tekelden çıkarıp sürecin pasif takipçilerini de birer haber kaynağı haline getirmiştir.

Gazetecilik mesleği üstlendiği toplumsal işlevler nedeni ile tarihinin ilk zamanlarından beri demokratik sistemlerin olmazsa olmazları arasında yer almaktadır. Fakat bu ideale ulaşmak yaşamın gerçekleri, güç ilişkileri ve ekonomik çıkarlar gibi birçok temel engel nedeni ile o kadar da kolay gerçekleştirilememiştir. Bulut'a (2006, s. 50) göre basılı gazetecilikte haberin deneyimli profesyonel gazeteciler tarafından oluşturulduğunu ve aynı profesyonellikteki kurulların denetiminden geçtiğini, okuyucuya öyle ulaştırıldığını fakat çevrimiçi gazetecilik uygulamalarında bu denetim sürecinin yeterince işlemediğini belirtir. Aslında geleneksel gazeteciliğin en ayırt edici özelliklerinden biri olan editöryal denetim, ona kamuoyunu belirleme konusunda da büyük bir güç vermekteydi. Değişen sistem sadece haber aktarım sürecindeki rol değişimini değil güç dengelerini de değiştirmiştir. Bu değişen güç ilişkileri medyayı ve özelde gazetecileri sistem içinde yeniden konumlanma arayışı içine itmiş ve yeni medya mecralarında kendine bir yer edinmeye zorlamıştır.

Gazeteciliğin, yeni medya döneminin kendine özgü koşullarına ayak uydurduğunu ifade eden Sucu (2020, s. 47-48) bu dönemde değişenin sadece habere ulaşma, aktarma ve paylaşma platformlarındaki farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Halıcı (2005, s. 168) ise günümüzde, birden fazla yayın aracını aynı çatı altında toplayan medya guruplarının medya merkezlerinde kesintisiz haber akışının sürdüğünü ve ses, yazı, fotoğraf ve canlı görüntüler şeklinde iletilen güncel haber içeriklerinin, eğlence unsurlarıyla harmanlanarak servis edildiğini aktarır.

Yeni medya dönemi gazeteciliği, temel ilkeleri bazında çokça eleştirilmiş olsa da bu dönemde birçok yeni gazetecilik türü oluşmuş bunlara paralel olarak haber üretim pratikleri değişmiştir. Daha önce de aktardığımız gibi bu işi ortaya çıkaran temel ihtiyaçlar ve şartlar bugün de devam etmektedir, dolayısıyla yapısal birçok değişimle mesleğin devam edeceği düşünülmektedir. Çünkü gazetecilik geçmişte

olduğu gibi bugün de halen bilgiye ulaşma, işleme ve aktarmadan oluşan temel bir çerçevede yürütülmektedir.

Yeni medya ile birlikte haber içeriklerinin konvansiyonel medyaya özgü hazırlandığı dönem kapanmış, yeni dönemde bunlara ilaveten bilgisayar, akıllı telefon, tablet, akıllı saatler ve hatta sanal gerçeklik gözlükleri gibi iletişim teknolojilerine uygun içerikler hazırlanmaya başlamıştır (Çetinkuş & Keleş, 2018, s. 183).

Çevrimiçi gazetecilikte odaklanılması gereken diğer bir konu da yakınsamadır. Çok güncel ve anlaşılır bir tanımlama ile yakınsama teknolojisi, radyo alıcısının, televizyonun, telefonun, internet ve bilgisayarın teknik olarak bir araya gelmesi şeklinde tanımlanabilir (Yoloğlu, 2019, s. 1452). Yani yakınsama farklı formlarda çalışan medyaların birleşmesi ya da bir medyanın başka medya çıktılarına benzer ürünler üretebilmesidir. İnternetin medya alanında kullanılmasının ardından gazetecilik alanında da yaşanan bu yakınsamanın birçok avantajının olduğu düşünülmektedir. Fakat geleneksel medya çalışanı gazeteciler, belirli alanlarda uzmanlaşmış profesyonellerden oluşmaktaydı. Ama bu yakınsama teknolojisi ile farklı medya içeriklerinin ortak haber odalarında yapılması ve bunu yapacak gazetecilerin sayısının sınırlı olması, farklı bir uzmanlaşmayı gerekli kılmaktadır.

Boczkowski (2004, s. 143) haber üreticileri ile okuyucular ya da vatandaş gazeteciler arasındaki bağımlılığa dikkat çeker. Haber üreten profesyonel kuruluşlar, vatandaşın oluşturduğu içeriği editoryal sistemlerine dâhil eder ve böylece yeni bir bilgi oluşturma stratejisi ortaya çıkar. Artık okuyucu da mesleğin profesyonelleri de bu üretimin ortak yapımcıdır.

Yeni medya teknolojisi ile gazetecilik mesleğinin dönüşüm geçiren alanlarından birisi de haber toplama sürecidir. Narin (2017, s. 25) yeni medya teknolojilerinin gazetecilik mesleğine sağladığı katkının en büyüğünün haber toplama alanında olduğunu dile getirir. Dijital ve boyutu küçülmüş kameralardan ses kayıt cihazlarına, internetten mobesa kameralarına kadar birçok yeni teknoloji, haber için gazetecinin bilgi toplama pratiklerini yeniden şekillendirmiştir. Yakınsamaya ve kolay güncellemeye olanak sağlayan teknolojiler aynı zamanda haber için daha fazla ayrıntıya olanak sağlamakta ve hızı arttırmaktadır. Bu teknolojiler haber bilgisi toplamak için gazetecilerin farklı yeteneklere sahip olmasını gerektirmektedir. Sürecin başında bocalayan ve daha sonra yeni medya düzenine uyum sağlamak zorunda kalan gazeteciler artık farklı haber toplama ve yazma kurallarına uymak zorundadır. Yapılan haberlerin dağıtım aşaması da uydu teknolojisi, yeni web teknolojileri, mobil cihazların yaygınlaşması gibi

birçok yeni teknoloji sayesinde farklılaşmış, dağıtım aşamasında yaşanan değişim tüm aşamaları yeniden şekillendirmiştir.

Geleneksel medyanın en önemli unsurlarından biri olan haber odasının örgütsel yapılanması yeni medya ile birlikte bambaşka bir görünüm almıştır. Pavlik (2001, s. 99) güçlü bir yayıncı, editör veya haber müdürü komutasındaki geleneksel medyanın haber odasını bir askeri birliğe benzetir. Bu katı hiyerarşide kararlar komuta zincirine uygun alınır ve denetlenir. Fakat ona göre çevrimiçi haber odaları olabildiğince merkezileşmeden uzak, esnek olma eğilimindedir ve ayrıca bu haber odaları koşullara göre uyarlanabilir, girişimci ve biraz da deneyseldir.

Bu yeni dönemde ortaya çıkan yeni haber odalarında ilk zamanlarda gazeteciler büyük zorluklar yaşamış, özellikle de yeni teknolojiyi kullanabilme konusunda kendilerini eksik hissetmişlerdir. İnternetin doğasında var olan hız, gazetecilerde bu yeni teknolojileri öğrenmek ve yeterince ustalaşmak konusunda sahip oldukları zamanın yetersiz olduğu hissini yaratmış ve üzerlerindeki baskıyı arttırmıştır. Bu dönemde gazeteci, haberi oluştururken hangi medya türünün tercih edileceğine, hikâyenin nasıl verileceğine, metnin başka kaynaklara bağlanıp bağlanamayacağına veya nasıl bağlanacağına karar vermek zorunda kalmıştır (Deuez, 2003, s. 206).

Yeni medya döneminde gazetecilik pratiklerinde değişen başka bir unsur da haber kaynaklarıdır. Yeni medya öncesi dönemde haberin temel kaynağı muhabirdi. Fakat bu dönemde muhabirin dışında yeni kaynakların da kullanıma sokulduğu bir aşamaya geçilmiştir (Çevikel, 2004, s. 56) .

Haberin kalitesinin düştüğü eleştirileri üzerinden yeni medya gazeteciliğini ele alan Orihuela (2019) günümüzde kültürel boyutu hariç tutulduğunda teknik anlamda medyanın tamamen dijital olduğunu ifade etmektedir. Orihuela, medyada haber üretim sürecinde bilgilerin dijital olarak işlenip kaydedildiğini, fakat üretilen bu medya ürünlerinin sadece dijital olarak değil aynı zamanda konvansiyonel medya araçlarıyla da dağıtılabildiğini aktarmaktadır. Yani bilgisayarlar aracılığı ile toplanıp işlenen bilgiler radyo, televizyon gazete gibi konvansiyonel medya araçları ile hedef kitleye ulaştırılabilmektedir. Haberın kalitesini belirleyen şey, kullanılan teknolojiden çok haberin oluşturulma aşamaları ve editöryal kontrolden geçmesidir.

Yeni medya haberciliğinde değişen sadece haber üretim pratikleri değildir: Bu değişim haberin sunumunda ve etkileşim aşamalarında da yaşanmaktadır. Sanal veya gerçek ortamdan toplanan, çok büyük boyutlarda olabilen ve çeşitlilik gösteren veriler kendine özgü kurallar çerçevesinde sunulmaktadır. Bu çerçevede metin, yazım tekniği, yazım dili, başlıklar, görsel içerikler, alt metinler, grafikler,

hiperlink bağlantılar, sesli öyküler, canlı bağlantılar, sayfa düzeni ve haber sunum düzenindeki farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu farklı sunumun muhatabı olan okuyucunun etkileşimi kapsayan olanaklar da benzer şekillerde çeşitlenmiştir.

YENİ MEDYA İLE ORTAYA ÇIKAN YENİ GAZETECİLİK TÜRLERİ

Yukarıda bahsedilen dönüşümün en net sonuçlarından biri ise ortaya çıkan yeni gazetecilik türleridir. Bir yandan yeni gazetecilik türleri ortaya çıkarken bir yandan da geleneksel gazetecilik türlerinin yeniden yapılandırılarak çağdaş teknoloji ile uyumlanması aşamasına geçilmiştir. Yaşanan bu dönüşümler ortaya çıkan yeni gazetecilikle ilgili birçok eleştiriyi de beraberinde getirmiştir. Hatta bu eleştiriler zamanla yeni medyada alternatif tür önerileri olarak ortaya konulmuştur. Bu alternatif türler de bu çalışmada yeni türler içinde değerlendirilmiştir. Yani çalışmaya konu edilecek türler sadece bu yeni dönemde ortaya çıkan gazetecilik türleri ile sınırlı kalmamış, yeni medya olanakları ile köklü değişimler geçiren türler ve bu yeni dönemin gazeteciliğine alternatif olarak değerlendirilen türler de çalışmada yer almıştır. Fakat bu türlerin standart bir sınıflandırması yoktur. Literatürde farklı bakış açıları ile farklı sınıflandırmaların yapıldığı görülmektedir.

Teknolojinin günümüze kadar olduğu gibi bundan sonraki süreçte de haber üretimini dönüştüreceğini aktaran Karaduman (2017, s. 135-143) internetin icadının, telgrafın icadından bu yana gazetecilik mesleğini etkileyen en büyük icat olduğunu söyler. İnternetin ardından mobil cihazlar ve sosyal ağların ortaya çıkışının, değişim hızını artırdığını ve bundan sonraki süreçte de teknolojik gelişmelere bağlı olarak yeni türlerin ortaya çıkacağını ifade eden yazar, yaptığı çalışmada bu süreçte ortaya çıkan gazetecilik türlerini şöyle sıralar: Yurttaş Gazeteciliği, Veri Haberciliği, Robot Gazetecilik ve Sosyal Medya Haberciliği.

Ünal (2020, s. 251) gazetecilerin ve yeni medya üzerine çalışan araştırmacıların görüşlerinden yola çıkarak yaptığı çalışmada, sürekli bir dönüşüm içindeki yeni medyanın avantaj ve dezavantajlarının var olduğunu fakat bu etkilerin koşullara göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Yeni medyanın değişim sürecinin bundan sonra da devam edeceğini ifade eden Ünal çalışmasında yeni medya ile birlikte ortaya çıkan yeni gazetecilik türlerini dokuz başlık altında sınıflandırır. Yazar sınıflandırmayı: Mobil Gazetecilik, Katılımcı Gazetecilik, Veri Gazeteciliği, Yurttaş Gazeteciliği, Ana Akım / Çevrim İçi Gazetecilik, Kitle Fonlu Gazetecilik, Dron Gazeteciliği, Robot Gazetecilik ve Hiperyerel Gazetecilik şeklinde yapar.

Gazeteciliğin Web 2.0 ile başlayan süreçte artık sadece profesyonellerin yaptığı bir iş olmaktan çıktığını ve etkileşimin sokaktaki vatandaşların da sürece dâhil olduğu bir ortam yarattığını belirten Çetinkuş ve Keleş (2018, s. 191-201) bu dönemde ortaya çıkan gazetecilik türleri için ayrı bir sınıflandırma yapar: Mobil Gazetecilik, Sosyal Medya ve Habercilik, Yeni Teknolojiler ve Gazetecilik. Fakat yazarlar Yeni Teknolojiler ve Gazetecilik başlığı altında: Katılımcı Gazetecilik, Yurttaş Gazeteciliği, Haber Siteleri / Blogları, Ana Akım Çevrim İçi Gazetecilik ve Açık Geniş Kaynaklı Veri Gazeteciliği türlerine de yer verir.

Enformasyon üretiminde yeni yollara kapı açan bu yeni medya döneminde, mesleğin yeni araçları ve haber üretim pratikleri nedeni ile yeni bir tanımlamanın gerekliliğine vurgu yapan Haak, Parks ve Castells (2012, s. 2923) bu dönemde haklı gerekçelerle gazeteliğin geleceği ile ilgili endişeler olduğunu fakat sürecin aynı zamanda daha iyi ve bağımsız gazeteciliğin yolunu da açabileceğini belirtirler. Yazarların gazetecilikte kullanılan yeni teknolojiler ve ortaya çıkan pratikler bağlamında yaptıkları sınıflandırma ortaya çıkan yeni gazetecilik türleri açısından ipuçları sunmaktadır. Çünkü vatandaşların da katkı sunduğu bu süreçte, internet ile ilgili bu uygulamalar çoğunlukla gazeteciler tarafından yapılmaktadır. Yazarların, mesleğin bu yeni anlayışının olanakları ve yeni gazetecilik kimliği konusunda ipuçları sunan sınıflandırması aşağıdaki gibidir: Ağ tabanlı Gazetecilik, Kitlekaynak ve Kullanıcı Türevli İçerik, Veri Madenciliği - Veri Analizi - Veri Görüntüleme ve Haritalama, Görsel Gazetecilik, Bakış Açısı Gazeteciliği, Otomotikleştirilmiş Gazetecilik ve Küresel Gazetecilik. Bu sınıflandırma sadece tür olarak değil mesleğin birçok parametresi değerlendirilerek yapılan bir sınıflandırma olarak dikkat çekicidir.

Kalsın (2016, s. 80-88) günümüz medya endüstrisini ele alan çalışmasında yakın tarihte ortaya çıkan farklı habercilik yapılarının, gazetecilik sektöründe yeni iş yapma biçimleri ve istihdam olanakları getirdiğini belirtir. Kalsın, internet haberciliği ana başlığı altında değerlendirdiği kavram ve uygulamalar şu şekilde başlıklandırmaktadır: Sosyal medya haberciliği, Video haberciliği, Mobil habercilik, Yurttaş gazeteciliği, Dron haberciliği, Robot haberciliği, Veri gazeteciliği.

Bekiroğlu, Kaya ve Yaman (2019, s. 153) internet, yazılım teknolojileri, sosyal medya, robotik, ve sanal gerçeklik gibi yeni oluşumlarla tetiklenen günümüz gazetecilik ve medya sektörü tarihi boyunca yaşanan birikim ve sıçramanın son halkası olduğunu ifade ederler. Onlara göre bu birikim, gazetecilik türlerini son noktada şöyle somutlaştırmıştır: Veri gazeteciliği, Bir bakışta gazetecilik, Robot/otomatik gazetecilik, Yavaş gazetecilik, Drone gazeteciliği ve Sanal gerçeklik uygulamalarının kullanımı.

Gazetecilik mesleğinin tarihi boyunca bir dönüşüm içerisinde olduğunu fakat son dönemlerde bu dönüşümün çok hızlandığını ifade eden Çetin (2019, s. 869) bazı yeni kavramların gazetecilik alanında kullanılması ve özellikle ticari tabanlı terimlerin habercilik alanına uyarlanması ile gazeteciliğin bu dönüşümünün yeni medya çağında farklı bir boyut kazandığını belirtir. Çetin (2019, s. 873- 876) ortaya çıkan bu türleri: İtme (Push)-Çekme (Pull) Gazetecilik, Niş Gazetecilik (Niche Journalism), Üç Boyutlu (Immersive) Gazetecilik, Sanal Gerçeklik Gazeteciliği (Virtual Reality Journalism) şeklinde aktarır.

Stuart Allan (2006) Çevrimiçi Haberler: Gazetecilik ve İnternet adlı kitabında, çevrimiçi gazetecilik, vatandaş gazeteciliği, katılımcı gazetecilik ve blog haberciliğinden bahseder.

Yukarıdaki araştırmacıların çalışmalarından da anlaşılacağı gibi bu konuda çeşitli sınıflandırmalar yapılmaktadır. Özellikle internet tabanlı teknolojilerin oluşturduğu yeni medyada gazetecilik türlerinin birçoğu internet gazeteciliği üst başlığı altında değerlendirilmektedir. Birbirinden farklı şekilde değerlendirilmiş olarak görünen bu anlatımlar aslında belirli noktalarda ortaklık göstermektedir. Bunun yanında yukarıda ismini belirttiğimiz bazı yeni gazetecilik türleri konusunda tartışmalar halen devam etmekte, bazı uzmanlar bu türleri müstakil bir tür olarak kabul ederken bazı uzmanlar bunların yeni bir tür olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmektedirler. Bu nedenlerle çalışmamıza daha bilinir olduğunu düşündüğümüz 13 tür dâhil edilmiştir. Bu türler: Yurttaş Gazeteciliği, Algoritmik Gazetecilik, Dron Gazeteciliği, Hiper Yerel Gazetecilik, İnovasyon gazeteciliği, Video Gazeteciliği, Veri Gazeteciliği, Sosyal Medya Gazeteciliği, Mobil Gazetecilik, Yavaş Gazetecilik, Kitle Fonlanmış Gazetecilik, Katılımcı Gazetecilik ve Akışkan Gazeteciliktir.

YÖNTEM

“Yeni Medya ile Ortaya Çıkan Gazetecilik Türlerinin Yerel Medya Haber Üretim Süreçleri Üzerine Etkileri: Van İli Örneği” başlıklı çalışmada, yeni medya çağında ortaya çıkan yeni gazetecilik türlerinin yerel medya haber üretim pratikleri üzerine etkisi olup olmadığı, Van ili örneğinden yola çıkarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu analiz sonucunda ayrıca, yerel gazetelerin geleceğine dair bir perspektif de ortaya koymak hedeflenmiştir.

Bu bilimsel çalışma yukarıda belirtilen kapsamda ve amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen nitel bir araştırmadır. Bu çalışmada hedeflere ulaşabilmek amacı ile Van ili yerel sektör temsilcilerinden oluşan bir grup katılımcının araştırmanın konusu hakkındaki detaylı düşüncelerini öğrenebilmek için verilerin yarı

yapılandırılmış görüşme tekniği yoluyla toplanması uygun görülmüştür. Daha sonra elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Yani çalışmanın evrenini Türkiye’de yerelde haber üreten gazeteciler oluşturmaktadır. Örneklem seçimi ise nitel araştırma yöntemlerine özgü “amaçlı örneklem” modellerinden “ölçüt örneklem” ile yapılmıştır. Bu kapsamda çalışmanın araştırma bölümünde, Türkiye’de yerel basında haber yapan gazeteciler evreninde yer alan ve Van ilinde görev yapan yaklaşık 300 gazeteciden oluşan gurup, örneklem belirleneceği kümeyi oluşturmuştur. Bu kümeden, 300 isim arasından öne çıkan 15 gazeteci ile görüşme yapılmıştır. Bu gazetecilerin seçilmesindeki temel ölçüt Van ilinde bölge ile ilgili haber üreten olmalarıdır. Örneklem için 15 gazeteci belirlenirken, her bir sektörden en az bir temsilcinin çalışmaya dâhil edilmesi, gazetecilerin deneyimleri gibi amaca uygun alt ölçütler de kullanılmıştır.

Örneklem içinde yer alan, yerel medyayı temsil eden 15 kadın ve erkek katılımcı ile 3 Ocak – 09 Şubat 2023 tarihleri arasında görüşülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Hazırlanan forma uygun olarak görüşmeler yapılmış; zaman zaman görüşmenin seyrine uygun olarak daha ayrıntılı bilgi almayı sağlayacak ek sorular sorulmuştur. Bu sorular çoğunlukla sorunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak, sorudan uzaklaşan katılımcıyı tekrar soruya yönlendirmek ve istenen bilginin eksiksiz olarak alınmasını sağlamak için sorulmuştur. Görüşme sürecinde veriler, ses kayıt cihazları ile kaydedilmiştir. Son aşamada ise bu kaydedilen sesli veriler, uzman kontrolünde yazıya dökülmüştür, ikinci bir uzman tarafından kontrol edilmiştir.

Görüşme katılımcılarının 13’ü erkek, 2’si kadındır. Görüşmecilerdeki kadın sayısının az olması bölgede basın sektöründe çalışan kadın sayısının az olması ile bağlantılıdır. Katılımcılardan üçü sarı basın kartı sahibidir. Görüşmecilerin çoğu önlisans, lisans, yüksek lisans mezunudur. Yalnız üç lise mezunu katılımcı vardır. Görüşme yapılan gazetecilerin deneyimleri ise çok dikkat çekicidir. Bu konu üzerinde özellikle durulmamasına rağmen görüşülen gazetecilerin deneyimlerinin en düşüğü 10 en yükseği 32 yıldır. Katılımcıların sahibi bulunduğu ya da görev yaptığı kuruluşların çoğunda birden fazla basın faaliyetinin yürütülmekte olduğu görülmüştür. Özellikle yerel basın kuruluşlarının çoğu gazete, dergi, televizyon ve radyo haberciliği türlerinden en az ikisini ifa etmektedir. Yerelde haber üretimi konusunda doğru bilgiye ulaşabilmek amacı ile görüşmeler özellikle yerel basılı gazete, internet gazetesi, ulusal ajans, uluslararası ajans, uydu ya da internet üzerinden yayın yapan yerel televizyon, dergi ve radyolardan en az bir temsilci ile yapılmıştır. Görüşme süreleri 24 ile 81 dakika arasında değişmektedir.

Görüşmelerin ardından betimsel veri analizinin ilk aşamasına uygun olarak, elde edilen verilerden temalar oluşturulmuştur. Bu temalar çerçevesinde veriler özetlenerek ortaya bir yorum konulmuştur. Ortaya konulan yorumun güçlendirilebilmesi için katılımcıların görüşlerini içeren doğrudan alıntılar metne katılmış ve konu ile ilgili kavramsal çerçeveye atıflar yapılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerden elde edilen benzer veriler gruplandırılarak analiz edilirken farklı görüşlere metinde ayrı yer verilmiştir. Böylece genel görüşün dışında farklı görüşlerin de temsiliyeti sağlanmıştır. Yapılan bu betimsel analiz ile araştırmannın, neden ve sonuçlarının birlikte yer aldığı, sistematik ve hedefe odaklı bütünsel bir çalışma olması sağlanmıştır.

Çalışmanın Tema ve Alt Başlıkları

- Yeni medya ve teknolojileri kavramlarının yerelde çalışan gazeteciler açısından neyi ifade ettiğine, haber üretiminde kullanılıp kullanılmadığına dair bulgular.
- Yeni medya teknolojilerinin haber üretim sürecindeki avantajları ve dezavantajları konusundaki bulgular.
- Yerelde gazetecilerin yeni medya teknolojilerine ulaşma kapasiteleri ve bu gazetecilerin gözünden teknolojiye ulaşma konusunda yerel-ulusal farkı ile ilgili bulgular.
- Yeni medya teknolojileri ile ortaya çıkan yeni gazetecilik türleri hakkındaki bilgileri ve kullanım düzeylerine dair bulgular.
- Yurttaş gazeteciliği, blog haberciliği, katılımcı gazetecilik, akışkan gazetecilik ve hiper yerel gazetecilik gibi türlere dair bulgular.
- Robot ve Algoritmik gazetecilik ile ilgili bulgular.
- Sosyal medya gazeteciliği konusunda elde edilen bulgular.
- Mobil cihazların haber üretim pratikleri üzerindeki etkileri ile ilgili bulgular.
- Dron kullanımı ve bunun haber üretim pratikleri üzerindeki etkileri ile ilgili bulgular.
- Veri gazeteciliği ve bu türün haber üretim pratikleri üzerindeki etkileri ile ilgili bulgular.
- Video gazeteciliğinin haber üretim pratikleri üzerindeki etkileri ile ilgili bulgular.

- Kitle fonlanmış gazetecilik konusunda elde edilen bulgular.
- İnovatif gazetecilik ve haber üretim pratikleri üzerine etkileri ile ilgili bulgular.
- Yavaş gazetecilik ile ilgili bulgular.
- Yeni haber türlerinin yarattığı değişim; bu değişimin kaynak - tüketici ilişkisi, vatandaşın toplumsal katılımı ve yerelde haber üreten gazeteciler üzerindeki etkilerine dair bulgular.
- Yerelde gazeteciliğin etkili bir meslek olup-olmadığına ve gelecekte bu mesleğin alacağı konuma dair bulgular.
- Yerelde yeni medya teknolojileri ve yeni habercilik türleri konusunda devlet ve meslek örgütlerinin desteklerine ilişkin bulgular
- Yerel haber üreten gazetecilerin, yeni medya konusunda, devlet ya da meslek örgütleri tarafından desteklenip-desteklenmediğine dair elde edilen bulgular.
- Yerelde haber üretiminin geleceği için yapılması gerekenlere dair elde edilen bulgular.

Görüşme formu, soruları ve temalar görüşme konularında uzman bir akademisyen tarafından kontrol edilmiştir. Bu uzmanın önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmanın amacı, yöntemi ve çalışmada sorulacak soruları içeren bir rapor Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'na sunulmuş ve 23/11/2022 tarihli etik kurul kararı ile onaylanmıştır.

Tüm görüşmeler yüz yüze yapılmış ve her bir görüşme birden fazla kayıt cihazı yardımı ile kayıt altına alınmıştır. Katılımcılar ile yapılan her görüşme öncesinde kendilerine, çalışmayı yapan kişi, çalışmanın amacı ve konusu ile ilgili açıklayıcı bir metin okunmuştur. Bu metinde ayrıca görüşmelerin kaydedildiği ve isimlerinin üçüncü kişiler ile paylaşılmayacağı belirtilerek kişilerden gerekli onay alınmıştır. Katılımcıların isimlerinin gizlenmesi nedeni ile analiz kısmında katılımcılar harf ve rakamlar ile kodlanmıştır. Bu kişilerden atfı yapılacağı veya bir genellemeye ulaşılabileceği zamanlarda bu kodlardan (K1-K2 gibi) yararlanılmıştır.

Görüşme formu 19'u ana, 11'i alt soru olmak üzere toplam 30 sorudan oluşmaktadır. Genel açıktan uçlu sorulardan oluşan bu formda soruların sıralaması katılımcıların verdikleri cevaplar ışığında zaman zaman değiştirilmiştir. Hatta bazı soruların cevapları katılımcılar tarafından önceki sorular çerçevesinde

cevaplandığından o sorunun tekrarıdan kaçınılmıştır. Fakat soru düzeni analiz kısmında soruların ve temaların sırasına göre yapılmış, yeri değişmiş olan cevaplar burada yeniden bir düzene sokulmuştur.

BULGULAR

Çalışmanın araştırma bölümünde, Van yerel medya sektörünün farklı alanlarında görev yapan deneyimli kadın ve erkek gazetecilerle yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine dayalı saha çalışması yapılmış ve çok özgün bulgulara ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgular, araştırmanın hipotezini destekler niteliktedir ve aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.

Yeni medya teknolojilerinin bilinirliği ve kullanımına dair bulgular

Çalışmanın ilk bulgusu, görüşmeye katılan gazetecilerin yeni medya teknolojileri konusundaki bilgilerinin, yeni medya alanında ortaya çıkan yeni gazetecilik türlerine göre daha fazla olduğudur. Türler ile ilgili tartışmanın henüz akademik camiada bile sonuçlandırılmadığı düşünüldüğünde aslında bu doğaldır. Katılımcılar yeni medya teknolojilerini, medya ile teknolojinin bütünleşmesi, dijitalleşme ve teknolojinin sağladığı avantaj olarak değerlendirmekte; bu teknolojilere dair bir uyum süreci yaşandığını ve haber üretimini kolaylaştıran bu teknolojilerin, haber üretim sürecinde rolleri değiştirdiğini belirtmektedirler. Fakat iş bu teknolojileri kullanmak konusuna gelince, katılımcıların çoğu yerelde bu teknolojilerin sahipliğinin zor olduğunun fakat günümüzde bu teknolojileri kullanmanın bir zorunluluk olduğunun altını çizmişlerdir. Burada dikkat çekilmesi gereken bir durum vardır; o da yerelde haber üreten gazeteciler arasında bu teknolojilerin kullanımı konusundaki ayrımdır. Yerelde haber üreten ajanslar, ulusal-uluslararası kuruluş temsilcileri ve devlete bağlı çalışan gazeteciler, diğerlerine göre bu konuda büyük bir avantaja sahiptir. Dijital medya, basılı medyaya göre bu konuda daha çok olanağı vardır. Bu noktada, altı çizilmesi gereken diğer konular ise geleneksel yöntemlerle habercilik yapmaya çalışan deneyimli gazetecilerin bu süreçte teknolojiyi kullanma konusunda uyum sorunu yaşıyor olmaları ve kavramsal çerçevede de belirtildiği gibi, yeni medya teknolojilerinin gazetecileri daha donanımlı olmaya zorladığıdır. Bu teknolojilerin aynı zamanda zorunlu yeni işler doğurduğu ve bunların gazeteciler üzerlerinde büyük baskılar oluşturduğu da elde edilen önemli sonuçlar arasında yer almaktadır.

Yeni medya teknolojilerinin avantajları ve dezavantajlarıyla ilgili bulgular

Gazetecilerin büyük çoğunluğu yeni medya teknolojilerinin habercilik alanında büyük avantajlar sağladığı konusunda hemfikirdir. Görüşmelerde bu avantajlar,

haberciliğin daha hızlı, daha renkli ve kaliteli biçimde üretilme olanağına sahip olması, daha geniş bir alana yayılmış olması, zaman ve mekân sınırının ortadan kalkması, alternatifin ve rekabetin artması, daha az personel ile daha verimli çalışma olanağının ortaya çıkması, habere ilişkin daha kapsamlı araştırma yapmanın mümkün olması, algının daha kolay yönetilebilir olması ve gazetecilerin kapasiteleri çerçevesinde iş yapma olanağına kavuşmuş olmaları şeklinde sıralanmıştır. Ayrıca gazetecilerin algı yönetme konusunda daha fazla araca sahip olması ve gazetecilerin toplumun sigortası rolünü üstlenmeleri de belirtilen diğer avantajlar olmuştur. Fakat bu konuda dikkat çeken durum, avantaj olarak belirtilen bazı görüşlerin gerçekten avantaj mı yoksa dezavantaj mı olduğu konusundaki sınırın çok belirsiz olmasıdır. Dezavantajlar konusu daha nettir ve çok farklı şekillerde ifade edilmiştir. Katılımcılar, bu teknolojilerin gazetecilik kimliğini bulanıklaştırması, gazetecileri tembelliğe itmesi, sorumsuz içerik üretimine zemin hazırlaması, manipülasyona daha açık olması, haberin kalitesini düşürmesi, mesleğin güvenilirliğini azaltması, gazetecilik mesleğini itibarsızlaştırması ve gazeteciliğin temel prensiplerinden kaymaya sebep olması gibi birçok dezavantaj bildirilmiştir.

Yerelde gazetecilerin yeni medya teknolojilerine ulaşma kapasitelerine dair bulgular

Görüşmelerde ortaya çıkan diğer bir sonuç da, yerelde bu teknolojilere ulaşabilme kapasitesine dair sonuçlardır. Katılımcıların çoğu bu teknolojileri kullanmaya çalıştıklarını fakat çok pahalı olan bu teknolojilerin sahiplikleri konusunda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Teknolojinin kullanılmasında avantajlı olan ajanslar, ulusal-uluslararası kuruluş temsilcileri ve devlete bağlı çalışan gazeteciler sahiplik konusunda da avantajlıdır. Fakat yerel medya temsilcilerinin de bu konuda kendilerince çözümler ürettiği görülmektedir. Cevaplarda, sahip olunan teknolojilerin gazeteciler arasında paylaşılması ve ekipman sahipliğine ulaşılamasa da yazılımlara ulaşarak bu açığın kapatılmaya çalışılması gibi çözümler göze çarpmaktadır. Görüşmelerde bu teknolojilerin geliştikçe daha ulaşılabilir olduğu gibi aykırı görüşler de bildirilmiştir.

Ulusal-yerel medya arasında bu teknolojiye ulaşma kapasitesini değerlendiren katılımcıların büyük bir çoğunluğu yerel basın ile ulusal basının teknolojik altyapı ve yeni medya teknolojilerine ulaşma kapasitelerinin birbirinden çok farklı olduğu görüşündedir. Katılımcıların çok azı farkın bu yeni dönemde azaldığına dair görüşler bildirmişlerdir. Farkın olduğunu belirten katılımcılar, bunu ulusalın arkasındaki sermayenin büyüklüğüne, devlet desteğine ya da reklam gelirlerine bağlamaktadır. Ama bu ayrımın temel nedeninin bütçe

olduğunu, yerel ya da ulusal olmak ile alakalı olmadığını bildiren katılımcılar da olmuştur.

Özetle görüşmelerde yerelde haber üretiminde yeni medya teknolojilerinin kullanımının zorunlu olduğu, uyum sağlamakta zorlanan gazeteciler olsa da, bunun genel kabul gördüğü ortaya çıkmaktadır. Fakat bu teknolojilere sahiplik konusunda, yerelde haber üretiminde bazı gurupların daha avantajlı olduğu fakat dezavantajlı gurupların da bu konuda kendi çözümlerini üretmeye başladıkları ortaya çıkmaktadır. Ulusal ile yerel arasında teknoloji sahipliği konusunda büyük fark olduğu bunun da sermaye sahipliği, devlet desteği ya da reklam gelirlerinin fazlalığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu teknolojilerde yaşanan baş döndürücü gelişmelerin, ulusal ile yerel arasında bu teknolojilere ulaşılabilirlik konusundaki farkın kapanmasına neden olduğu görüşü ise bu konuda ulaşılan diğer bir sonuçtur.

Katılımcıların yeni gazetecilik türleri hakkındaki bilgileri ve kullanım düzeyleriyle ilgili bulgular

Görüşmelerden yeni medya teknolojilerine dair elde edilen bulguların yanında yeni medya döneminde ortaya çıkan yeni gazetecilik türleri konusunda da ilginç bulgular elde edilmiştir. Öncelikle, yerelde haber üreten gazeteciler, birçok yeni tür ile ilgili bilgi sahibi olmamalarına rağmen, bu türlerden bazılarını kullanmaktadırlar. Katılımcılar genellikle bu türlerden yurttaş gazeteciliği ve sosyal medya gazeteciliği ile ilgili bilgileri olduğunu beyan etmiş ya da literatürde tür olarak sınıflandırılmayan bazı türlerden bahsetmişlerdir. Çalışmanın bu bölümünde yeni türler ile ilgili katılımcı bilgilerinin ayrı ayrı değerlendirilmesi uygun bulunmuştur. Çünkü ortaya çıkan yeni gazetecilik türlerinin yerelde haber üretim pratikleri üzerine etkilerinin ancak bu şekilde net bir şekilde ortaya koyulabileceği düşünülmektedir.

Yeni gazetecilik türleri içerisinde katılımcıların en çok bildiklerini beyan ettikleri türler, yurttaş gazeteciliği ve ondan küçük farklarla ayrılan katılımcı gazetecilik, blog haberciliği, akışkan gazetecilik ve hiper yerel gazetecilik türleridir. Katılımcılara bu türler doğrudan sorulmamış dolaylı sorularla bilgileri ölçülmüştür. Buna göre ortaya çıkan sonuç, yerelde haber üretim sürecinin vatandaş ve gazeteci arasında etkileşimli halde gerçekleştirildiği fakat vatandaşın elde edilen bilgilerin mutlaka teyit edildiğine yöneliktir. Görüşmeye katılan gazetecilerden yerel gazete ve televizyonlarda çalışan gazetecilerin, vatandaşın gelen bilgileri doğrudan kullanmaya daha eğilimli olduğu, kurum politikası nedeni ile ajans veya ulusal - uluslararası kuruluşların temsilcilerinin ise bu konuya daha mesafeli oldukları görülmektedir. Görüşmeden ayrıca vatandaşın gelen bilgi, belge ve görüntülere tüm kurumların açık olduğu, zaman

zaman vatandaşıla işbirliği yoluna gidebildikleri ortaya çıkmıştır. Yerelde bu işbirliğinin zaman zaman bazı tartışmaları tetiklediği ortaya çıkarılan bir başka sonuçtur.

Algoritmik ya da robot gazetecilik yeni sayılabilecek bir türdür. Görüşmelerde de katılımcıların büyük çoğunluğunun, özellikle yerel medya temsilcilerinin bu teknolojiyi, dolayısıyla türü kullanmadığı, hatta bilmediği görülmektedir. Çok az sayıda gazeteci bu teknolojiyi kullandığını ve bunlardan bazıları da bir süre sonra dezavantajları nedeni ile kullanmaktan vazgeçtiklerini belirtmişlerdir. Kullandıklarını belirten katılımcılar çoğunlukla gazetecilerin bot dediği sistemleri kullanmaktadırlar. Yani yerelde robot gazetecilik daha bilinir ve kullanılan bir türdür.

Sosyal medya gazeteciliği katılımcıların yeni medya döneminde ortaya çıkan gazetecilik türlerinden en çok bildikleri türlerdendir. Hatta birçok katılımcı sosyal medya gazeteciliği ifadesini bu dönemde ortaya çıkan tüm türler için bir genelleme ifadesi olarak kullanmıştır. Aslında türün günümüzde alan dışından insanların da günlük hayatlarında en yaygın kullandıkları ve hayatlarına en çok dokunan teknolojilerden birine dayanması bu türün daha bilinir hale gelmesini sağlamaktadır. Görüşmelerde katılımcıların tamamı, hem kişisel hesaplarının hem de kurumlarının sosyal medya hesaplarının olduğunu ve yaptıkları haberlerin bu hesaplardan paylaşıldığını bildirmişlerdir. Fakat kurumsal hesaplardan paylaşımın, kişisel hesaplara göre daha çok tercih edildiği görülmüştür. Hatta yerelde bazı kuruluşlar bu paylaşımları çok önemsemektedirler; yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilere göre, bu kuruluşlar haberleri ve paylaşılacak sosyal medya platformlarını sınıflandırarak belirlemiş ve sosyal medya haberciliği için haber merkezlerinde eleman istihdam etmişlerdir. Ajanslar ve ulusal kurum temsilcileri ise bunu daha profesyonel olarak yapmaktadır. Sosyal medyanın kaynak olarak kullanılması konusunda ise neredeyse bir fikir birliği vardır. Bu platformlarda paylaşılan bilgilerin teyit edilip edilmemesi kurumların politikaları ya da gazetecilerin bakış açılarına göre değişmektedir. Fakat ortak prensip, resmi hesaplar ya da yetkililerin kişisel hesaplarının güvenilir kabul edilebileceğidir.

Mobil habercilik, gazeteciler arasında az bilinen fakat en çok kullanılan türlerdendir. Farklı bir bakış açısından bakıldığında da, gazetecilerin yoğun olarak kullandığı bu teknolojiler, vatandaşlar tarafından da yerel haber üretiminde kullanıldığından, mobil habercilik, haber üretim pratiklerini en çok etkileyen türlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüşmelerde, katılımcılarımızın neredeyse tamamının bu teknolojileri haber üretiminde etkin olarak kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. En yoğun kullanılan cihaz cep telefonu olurken,

bilgisayar onu takip etmektedir. Ekseriyetle katılımcıların mobil cihazları birlikte kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların bu teknolojilerin avantajlarını ayrıntılı olarak açıklamaları, dezavantajları konusunda ise hiçbir yorum yapmamaları dikkat çekicidir.

Askeri amaçlarla geliştirilen daha sonra haber üretiminde kullanılmaya başlanması ile gazetecilere büyük kolaylıklar sağlayan dronların, yerelde de artık ayrı bir tür olarak kabul edildiği görülmektedir. Hâlbuki habercilikte dron kullanımı bazı bölgesel farklılıklar içermektedir ve Van ilinde dron kullanmak, ilin koşulları nedeni ile zor ve meşakkatli bir iştir. Buna rağmen ilde dron ile haber üretimi gerçekleştirilmektedir. Görüşmelerde yerel gazete veya televizyonlar için çalışan katılımcıların neredeyse tamamının, ya bu teknolojiyi hiç kullanmadığı ya da başka şekillerde temin ederek kullandığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu katılımcılar bunun nedeni olarak da yerellerin ekonomik yetersizliğini göstermişlerdir. Ulusal veya uluslararası haber kuruluşu temsilcileri ve ajans çalışanları ise bu konuda oldukça avantajlı durumdadırlar. Onların avantajının nedeni bağlı buldukları kuruluşların desteğidir. Az sayıda da olsa hem dron kullanan hem de eğitimini almış yerel medya temsilcisi vardır. Bunlar da bir fark yaratarak öne çıkabilmek için koşullarını zorlamaktadırlar.

Veri gazeteciliğinin geçmişi internet teknolojisinin çok daha öncesine dayanır fakat ağlarla oluşturulan bilgi sistemi, ulaşılabilecek verinin sınırlarını inanılmaz seviyelere yükseltmiştir. Bu büyük veri içinden haber üretebilmek artık başlı başına bir uzmanlık gerektirmektedir. Görüşmelerde katılımcıların tamamı internetin günümüzde haber üretiminin tüm aşamaları için kaynaklık ettiği görüşü üzerinde fikir birliğine varmışlardır. Bu konudaki temel görüş ayrılığı, bu kaynağın hangi oranda ve hangi koşullarda kullanıldığıdır. Çünkü bazı katılımcılar, belli oranlarda bu kaynağa başvurduklarını belirtmişken bazıları ise çok büyük oranda haberlerine bu teknolojinin kaynaklık ettiğini belirtmişlerdir. Yine bu konuda elde edilen diğer bir sonuç, katılımcıların büyük çoğunluğunun bu kaynaktan elde edilen bilgiyi teyit etmeden kullanmadıklarıdır. Çok az katılımcı tek kaynak olarak ağı kullanmaktadır. Ayrıca katılımcıların büyük bir çoğunluğu ağda veri arama konusunda herhangi bir eğitim almamıştır.

İnternet teknolojisi ile birlikte video haberciliği de, televizyonun tekelden kurtulan bir tür olmuştur. Sosyal medya platformları ve mobil cihazlarının da etkisi ile ağdaki haber videoları farklı bir boyuta taşınmıştır. Çünkü bu haber türü yeni medyanın temel özelliklerinden kabul edilen multimedya özelliği ile örtüşmektedir. Görüşmelerimiz ortaya koymuştur ki, katılımcılarımızın çok azı multimedya haberler yapmamakta veya yayınlamamaktadır. Bunun nedeni olarak ise altyapının yetersiz olması veya bu teknolojinin pahalı olması gerekçe

gösterilmiştir. Ajanslar ve ulusal kuruluşların temsilcileri için bu artık bir zorunluluk olarak görülmektedir. Yerel medya temsilcileri ise video haberciliğinin haber hikâyelerinin inandırıcılığını arttırması, okur-izlerlerini sayfada tutmayı kolaylaştırması ve haberi okumaktan daha kolay olması gibi birçok nedenden ötürü bu türü kullanmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Kurumsal yapılarda bu tür için ayrı personel istihdam edildiği ya da video haberciliği ile ilgili uygulamalar kullanıldığı görülmektedir. Sosyal medya platformlarında ya da mobil cihazlarda bile yapılabilen video haberciliğinin, günümüzde yerelde haber üreten basın kuruluşları için kaçınılmaz olduğu görüşü ise neredeyse ortaklaşmaktadır. Fakat bu sonuçların basılı olmayan medya için geçerli olduğu da unutulmamalıdır.

Kitle fonlanmış gazetecilik bu dönemin öncesinde ortaya çıkmış olsa da, ağlar sayesinde daha etkin kullanılması nedeniyle yeniden değerlendirilmesi gereken bir tür olmuştur. Tekelleşmenin kırılması, haber kuruluşları ya da gazeteciler üzerindeki baskıların azaltılarak basın özgürlüğüne katkı sunması gibi konularda avantaj sağlayacağı düşünülen, basın kuruluşu ya da gazetecinin kitleler tarafından çeşitli şekillerde fonlanması, günümüzde tercih edilen bir türdür. Van ilinde daha önce örneği görülmemeyen bu tür ile ilgili çok az gazetecinin bilgisi olduğu görülmektedir. Birçok uzman tarafından paylaşılan, bu türün gazeteciliği geleceğe taşıyabileceği görüşü, katılımcıların çoğunluğunun görüşü ile örtüşmemektedir. Ayrıca kavramsal çerçevede ele alınan literatürde de, bu yeni tür konusunda katılımcıların yönelttiği eleştirilere benzer eleştiriler yer almaktadır. Fakat çalışmanın yapıldığı sürece kadar olan dönemde ilde uygulanmamış olan bu tür ile ilgili olarak katılımcıların bu denli eleştirel bir yaklaşım sergileyecekleri beklenmemiştir. Görüşmede katılımcıların neredeyse tamamı Van medyasında bir tekelleşme olmadığını belirtmiştir. Yalnız ilde ideolojik ya da çıkar kaynaklı gruplaşmaların yaşandığı ifade edilmiştir. Bu yerelde haber üretenler açısından, tekelleşme kadar ciddiye alınan bir sorundur. Bunun dışında katılımcıların ortak görüşü olarak basın kuruluşları ya da gazeteciler üzerindeki en büyük baskı nedeninin maddi koşullar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Katılımcılar ideolojik baskılara da değinmektedir. Görüşmelerde ortaya çıkan genel bakış açısı beklenin aksine, bu fonlama modelinin faydalı olmayacağı ve türün gazeteciliği geleceğe taşıyacak nitelikte olmadığı şeklindedir. Çok az katılımcı türün beklenen etkiyi gösterebileceğine inanmaktadır ama bunun için belirli koşulları vardır. Bu türe olumsuz bakışın nedeni ise fonlamanın da gazeteci üzerinde bir baskı yaratabileceği düşüncesidir. Çünkü fonlayan kitlenin de bir ideolojisi ya da amacı vardır.

Ortaya çıkan ihtiyaçlara karşın yaratıcı fikirler üretilmesi anlamına gelen inovasyon, gazetecilik için de uygulanabilmektedir. Bazı akademisyenler,

yaratıcı fikirler temelinde yapılan gazeteciliği bir tür olarak değerlendirmektedirler. Çünkü yeni medya döneminde hem ihtiyaçlar hem de olanaklar bu türün ortaya çıkmasına zemin hazırlayacak koşullar içermektedir. Katılımcılar da, biri hariç benzer şekilde düşünmektedirler. Bu gazetecilere göre ilerleme ve yeniliğin önüne geçilemez; bu nedenle yeni fikirler ve yöntemler gazeteciliği ileriye taşıyabilecektir. Fakat bu tür ile ilgili asıl sonuç, meslek için faydalı olabileceği fakat ülkemizde uygulanmasının zor olduğu (ülkemizde inovasyona önem verilmediği düşünüldüğünden) ve başarılı olabilmesi için bazı şartların yerine getirilmesi gerektiğidir. Bu şartların başında ise gazetecilik mesleğinin temel prensiplerinden ayrılmamak gelmektedir. Hiçbir katılımcının bu türde herhangi bir çalışma yapmadığı da, bu çalışma kapsamında Van iline dair ortaya konulan sonuçlardan biri olarak görülebilir.

Yeni medyanın ortaya çıkardığı bazı sonuçlara karşı bir alternatif olarak “yavaş gazetecilik” 2000’li yılların başında ortaya atılmış bir türdür. Aslında hayatın birçok alanı için uygulanabilir olan yavaşlama hareketinin bir parçası olan gazetecilik türünün temel felsefesi, gazeteciliği hız baskısından kurtararak, temel prensiplerine uygun, yeterince vakit ayrılarak, daha ayrıntılı ve kaliteli yapmaktır. Araştırmamızda katılımcılar yavaş gazeteciliğin uygulanabilirliği ve bu konuda neler yapılması gerektiği konularında farklı görüşler bildirmişlerdir. Türün mesleğe katkı sunabileceğini düşünen katılımcılar, yeni medya döneminde haberin ve haberciliğin uğradığı deformasyona dikkat çekmişlerdir. Bu dönemde gazeteciliğin kuramda belirtildiği şekilde yavaşlamasının, günümüz rekabet koşullarında, okuyucu profili ve talepleri ele alındığında, mümkün olmadığını düşünen birçok katılımcı bulunmaktadır. Fakat bu iki görüşün dışında, avantajları inkâr edilemeyecek bu dönemde mesleğin hem daha hızlı hem de daha ayrıntılı ve kaliteli yapılabileceği görüşü de ifade edilmiştir. İki yöntemin de okuyucu kitlesinin olduğunu ifade eden katılımcılar, bu nedenle profesyonel gazeteciliğin döneme uyum sürecinde, reelde bu hibrit modelin zaten uygulandığını belirtmektedirler. Fakat en net sonuç, habercilik temel ilkelerinden ödün vermeden hızlı habercilik yapılabileceğini ifade eden katılımcılar dâhil tüm katılımcıların teyit edilmemiş bilgileri hızla servis eden, özellikle amatörlerin basın sektörüne büyük zararlar verdiği görüşünde olmalarıdır.

Yeni haber türlerinin yarattığı değişim ve etkilerine dair bulgular

Literatürde yeni medya döneminde gazetecilikte yaşanan değişimin birçok şekilde dile getirildiğini görmüştük. Görüşmelerde bu değişimin avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmesi istenen katılımcılar, farklı görüşler öne sürmüşlerdir. Avantajlarının dezavantajlarından yüksek olduğunu düşünenler; süreçte etkileşimin arttığını, gazeteci ve okurun alternatifinin çoğaldığını, daha

kolay ve ekonomik bir haber üretim sürecine geçildiğini, renkli sunum olanaklarının arttığını ve bilgiye ulaşma konusunda daha eşit şartların olduğunu öne sürmüşlerdir. Fakat bazı katılımcılar süreci, araçlar gelişse bile bilgiye ulaşmanın zorlaşması, gazetecilerin tembelleşerek körelmesi, mesleğin saygınlığının azalması, telif sorunu, gazeteciler üzerindeki baskının artması gibi konular üzerinden değerlendirerek değişimin dezavantajlarını ortaya koymuşlardır. Bu dönemde gazetecilerin daha donanımlı ve hazırlıklı olması gerektiği ise ortak görüş gibidir. Kavramsal çerçevede belirttiğimiz bir durum olan gazetecilik mesleğinde koşulların değiştiği ama yapılan işin özünde aynı olduğu görüşü de, bazı katılımcılarca “değişen bir şey yok, gazetecilik aynı” sözleri ile ifade edilmiştir. Ama bu konu ile ilgili net bir sonuç vardır; o da değişimin dezavantajlarını ifade eden katılımcılar dâhil tüm katılımcıların sürecin avantajlarını kabul etmiş olmalarıdır.

Çalışmamızda merak ettiğimiz diğer bir konu da, bu değişim sürecinin kaynak ile tüketici arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediğidir. Katılımcıların çoğuna göre etkileşim ve bu etkileşimin şekli değişmiş ve bu değişim sonunda bu ikilinin rolleri arasındaki sınırlar belirsizleşmeye başlamıştır. Bu, literatürde de çok sık rastlanan bir çıkarımdır. Bu durumu bir çekişmeye benzeten katılımcılar, ikili arasında artan iletişim araçlarının etkisi konusunda farklı görüşler bildirmişlerdir. Bazıları artan araçların etkileşimi arttırdığı bazıları ise bu artışa rağmen ikilinin birbirinden daha da uzaklaştığı görüşündedir. Alternatifi ve araçları zenginleşen tüketicinin değişiminin, haber kaynağını da değişmeye zorladığı fakat bu değişimin haberin etkisi konusunda her zaman olumlu sonuçları olmadığı, bildirilen bir başka görüştür. Gazetecinin aracılık rolünün tartışmalı hale geldiği dönemde, haber üretim pratikleri ve tüketici-kaynak ilişkisindeki değişimin, haberin doğru şekilde ulaştırılması konusunda bir engel teşkil etmeye başladığı düşüncesi yine görüşmenin ilginç sonuçlarındandır.

Yerelde gazeteciliğin geleceğine dair bulgular

Haber üretimi konusunda vatandaşla bile rekabet etmek zorunda kalan gazetecinin durumu da bir başka değişim konusudur. Ortaya çıkan genel kanı odur ki, gazeteciler büyük bir baskı altındadır. Bu yeni dönemde mesleğin sınırlarının belirsizleşmesi katılımcılarca büyük bir olumsuzluk olarak görülmektedir. Fakat onlara göre bu baskı, gazetecilerin daha donanımlı olmasını zorunlu kılması ve eğitimin önemini ortaya çıkarması gibi olumlu yansımalara da neden olmuştur. Katılımcılar bu dönemin rekabet yanında yeni iş alanları da doğurduğunu, sürecin profesyoneller ile amatörler arasındaki farkı zaman içinde belirginleştireceğini ve dolayısıyla kendiliğinden bir elenmenin ortaya çıkacağını düşünmektedirler. Katılımcılar, mesleğin profesyonellerinin ve haberin

üzerindeki, sürecin olumsuz etkilerinden kurtulabilmek için devlete önemli görevler düştüğünün altını çizmektedir. Bu bakış açısıyla bakıldığında sonuç, sürecin henüz tamamlanmadığı ve tamamlandığında gazeteciler açısından farklı görünüm sergileyeceğidir.

Bu değişim toplumsal katılım üzerinde de etkili olmuştur. Katılımcılar doğru ve tarafsız, amacı toplum yararı olan ve denetimi de yapılan yeni türleri içeren haberciliğin, Van ilinde toplumsal etkileşim süreci ve insanların haber üretim sürecine katılımları konularında olumlu etkileri olacağı görüşündedirler. Fakat süreç dezenformasyona daha açık olduğundan bu katılım sürecinin olumsuz etkilere de yol açabileceği ya da yeni türler ve araçların bir baskı unsuru olarak kullanılabilmesi konusundaki uyarılar da dikkat çekicidir. Bu sürecin bir başlangıç olduğu ve bu türlerin etkilerinin yöneticiler açısından da değerlendirilmesi gerekliliği, görüşmelerde ortaya çıkan diğer sonuçlardandır.

Bu araştırmanın ortaya koyduğu bir diğer önemli sonuç da, gazetecilik mesleğinin etkinliği konusundaki katılımcı görüşlerinden elde edilmiştir. Gazetecilere sağlanan olanakların, mesleğin etkinlik alanını artırdığını düşünen katılımcı sayısı azdır; buna karşılık katılımcıların çoğuna göre gazetecilik, artık geçmişte olduğu gibi etkili bir meslek değildir. Çünkü yeni medya döneminde toplumsal ayrışma yaşanmış, gazeteciler çağa ayak uyduramamış ve alternatif haber üreticileri ortaya çıkmıştır.

Gelecekte bu değişimlerin yereldeki haber üretimini nasıl etkileyeceği ise bu sürecin genel değerlendirilmesi ile ortaya konulabilecek türde bir yorumdur. Katılımcıların bu konudaki ortak görüşü, yerelde haber üretiminde şekilsel bir dönüşüm (kâğıttan-dijitale) yaşanacağıdır. Katılımcılar zaten anlamını yitirmeye başlayan yerelliğin, habercilikte ortadan kalkacağı ya da şekilsel değişimlerle yoluna devam edeceği görüşlerini farklı şekillerde ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılara göre yerel gazetecilik türü sürecin sonunda kendi yolunu bularak değişime ayak uyduracaktır.

Yerelde yeni medya teknolojileri ve yeni habercilik türleri konusunda devlet ve meslek örgütlerinin desteklerine ilişkin bulgular

Destegi sınırlı olan yerelde haber üreten basın kuruluşları, yeni medya döneminde de bu desteği en çok devletten talep etmektedir. Bu desteğin sunulmasını da devletin yeni medya teknolojileri ve yeni türler konusundaki politikaları belirleyecektir. Devletin bu konularda bir politikası olmadığını, varsa da işlevsiz-yanlışı olduğunu ya da uygulamaları geriden takip ettiğini düşünen katılımcılar, yalnız bırakıldıkları görüşündedirler. Devletin bu başarısız politikasını katılımcılar çoğunlukla yerel-ulusal diye ayırmamaktadır. Çünkü onlara göre

yerelde özel bir politika yoktur. Her ne kadar son dönemde yasal bazı düzenlemelerde yerel ele alınsa da yereldeki uygulamalar ulusal için belirlenmeye çalışılan politikanın bir yansımasıdır. Ki bazı katılımcılara göre de, bu politika ne yerel ne de ulusal için uygulanabilir değildir.

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda, onları en çok ilgilendiren sorunun, yereldeki yasal düzenlemelerle ilgili soru olduğu görülmüştür. Çünkü çalışmanın yapıldığı tarihlerde yürürlüğe girecek yasal düzenlemeler, yerelde haber üreten gazetecilerin çoğunu yakından ilgilendirmektedir. Katılımcılar, özellikle internet haber medyasını da sürece katan yasal düzenlemelerin gerekli olduğunu ve işlevsel olabileceğini düşünmektedir. Fakat yasal düzenlemelerin yerelde uygulanmasının mümkün olmadığı ya da daha doğru bir ifade ile yerel için bu yasaların gerçekçi olmadığı görüşü de ortak görüştür. Bu yasal düzenlemelerin ayrıca sosyal medya veya bilgi paylaşımı ile ilgili bölümleri de vardır. Katılımcıların görüşlerinden, ifade özgürlüğünün kısıtlanmaması koşulu ile bu düzenlemelerin de faydalı olabileceği sonucu çıkarılmıştır.

Yerelde devlet, medya ile ilgili işlerini Basın İlan Kurumu (BİK), Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (CİB) ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) gibi bazı kurumlar aracılığı ile yürütmektedir. Devletten beklenen desteğin alınabilmesi için bu kurumlara önemli görevler düşmektedir. Görüşmelerden elde edilen verilere göre RTÜK'ün yalnızca denetleme işlevini üstlendiği, CİB'in ise ilde yeni yeni yapılanmaya başladığı görülmektedir. Fakat BİK hem yerel basılı medyanın temel kaynağı olan resmi ilanlara aracılık eden hem de yereli güçlendirmek, düzenlemek için çalışmalar yapan bir kurumdur. Her ne kadar yeni yasal düzenlemelerle değişecek olsa da henüz, yerel internet siteleri, televizyonlar, radyolar, ulusal ve uluslararası basın kuruluşları bu destek kapsamına dahil değiller. Özetle devlet, kurumları aracılığı ile yerelde haber üretimine verdiği desteği genişletmeye çalışsa bile, katılımcılar bu desteği dar ve yetersiz bulmaktadırlar.

Bu desteğin ikinci ayağının ise sivil toplum örgütü de olan gazetecilik meslek örgütleri olduğu düşünülmektedir. Van'da Vangölü Gazeteciler Cemiyeti (VGC) ve Anadolu Basın Birliği İnternet Medyası (ABBİM) adlı iki meslek örgütü vardır. Çalışmanın yapıldığı dönemde yeni bir meslek birliğinin kurulması çalışmaları yürütülmektedir. Katılımcılar meslek adına önemli çalışmalar yürütmesi beklenen bu meslek örgütlerinin Van gazeteciliği için yalnızca yeni medya gazetecilik türleri konusunda değil, herhangi bir konuda da çalışma yapmadıklarını belirtmektedirler. Katılımcıların birçoğu, 'tabela kuruluşu' olarak adlandırdıkları bu meslek örgütlerinin, üyelerinin çıkarlarını korumak ya da onların gelişimine katkı sunmak gibi amaçlar taşımadığını dile getirmişlerdir. Bu

görüşü savunan katılımcılara göre meslek örgütlerinin başındakiler ekonomik ve siyasi nüfuzlarını arttırmak ve söz konusu örgütleri, kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak gibi, örgütlerin kuruluş idealinin dışındaki amaçlarla motive olmaktadır. Özetle katılımcılar tarafından da belirtildiği gibi belki de Van yerel medyasının bu günkü durumunun sebeplerinden biri de meslek örgütlerinin işlevsizliğidir.

Van İlinde yerel medyanın geleceği için yapılması gerekenlere dair bulgular

Van’da yerel medyanın gelişimi için neler yapılabileceği sorusu da, katılımcılar açısından en çok önem verilen sorulardan birisi olmuştur. Yapılan görüşmenin de katılımcıların bu konuya odaklanmalarını kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Çünkü görüşme sırasında tüm süreç değerlendirilirken, Van’da yerel medyanın gelişimi için neler yapılabileceği ya da var olan olumsuzlukların nasıl giderilebileceği konusuna ilişkin bilgiler kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Katılımcılara göre yerel medyanın geleceği sadece sektör için değil tüm toplum için önemlidir. Bu gerçeğin farkına varılmalı, yerelde çalışan gazetecilerin işlevi fark edilerek görüşleri dikkate alınmalıdır. Yerelde haber üreten basın kuruluşları ve gazeteciler desteklenmelidir. Bu desteğin devlet, meslek örgütleri ya da vatandaşlardan gelmesinin bir önemi yoktur. Önemli olan bu desteğin eşit ve adil şekilde verilmesidir. Fakat katılımcılar yalnızca başkalarından destek beklenerek bu işin yürütülemeyeceğini, yerelde haber medyasının da kendi gücünün farkına varması gerektiğini belirtmektedirler. Bu nedenle de yapılması gereken ilk şey, günümüzde flulaşan mesleğin tanımının yeniden yapılarak mesleğe ilişkin temel ilkelerin yasalarla garanti altına alınmasıdır. Böylelikle belki, gazetecilik mesleğine saygınlığı tekrar kazandırılabilir. Bu konudaki son sonuç ise değişen teknoloji ve türler karşısında, gazetecilerin ve basın kuruluşlarının bu yeni sürece adapte olabilecekleri yeni yollar bulmaları ve bu sürece karşı durmak yerine uyum sağlamaya çalışmaları gerektiğidir.

SONUÇ

Bu çalışma sonucunda ilk olarak, yeni medya döneminde yeni teknolojilerin ve yeni gazetecilik türlerinin, genelde gazetecilik mesleğinin özelde yerel gazeteciliğin geleceği üzerinde bir tehdit oluşturmadığı kanaati oluşmuştur. Hatta bu dönemde mesleğin profesyonelleri üzerindeki yük artarken mesleğin önemi daha da artmıştır. Çünkü sınırları zorlayan büyük bir veri havuzunda, çok fazla araçla ve uzmanlık gerektirecek bir şekilde bu işi yapabilmek hem önemli hem de zordur.

Yeni medya ile ortaya çıkan gazetecilik türleri ile ilgili olarak da yapılabilecek en net yorum, bu sürecin henüz tamamlanmamış olduğudur. Çünkü bu dönemin getirdiği değişim var olan türlerin yeniden değerlendirilmesine, yeni olduğu kabul edilen bazı türlerin ortaya çıkmasına ve hatta bu yeni türlerin alternatiflerinin bile doğmasına neden olmuştur. Fakat birbiri ile çok fazla bağı olan ve dolayısıyla ayrı türler olarak sınıflandırılmaları her zaman mümkün olmayan türler ile ilgili tartışmalar devam etmektedir. Bu tartışma yalnızca türlerin tespiti ile de sınırlı kalmamakta; çoğunlukla yeni teknoloji temelli bu türlerin ortaya çıkardığı veya çıkarabileceği olumsuzluklar da sıkça tartışılmaktadır. Ama yukarıda da belirtildiği gibi süreç tamamlanmamıştır. Gelecekte bu türler konusu daha da netleşecek, bu tartışılan türler yok olacak ya da yerlerine yenileri eklenebilecektir.

Yerelde haber üretim pratikleri konusunda yeni medya teknolojileri ve yeni türlerin etkisinin büyük olduğu, çalışmamız ile ortaya konulmuştur. Bu değişim, haber bilgisinin toplanmasından haber hikâyesinin oluşturulmasına ve iletilmesine kadar birçok aşamada kendini göstermektedir. Gazetecilerin ekipmanları, metotları, haber merkezleri ve anlatı dili de bu değişimden nasibini almıştır. Yeni gazetecilik türleri ve bunların önemi yerelde, yeni teknolojiler kadar bilinmese de, uygulamada birçoğu, gazeteciler tarafından kullanılmaktadır. Akademik camiada bile tartışmaların geçmişinin çok eskiye dayanmadığı düşünülürse, bu türlerin yerelde haber üreten gazeteciler tarafından çok bilinmemesi normaldir. Yerelde yeni medya teknolojilerinin kullanımı ve sahipliği önemsenmekte fakat eşit erişim şansı bulunmamaktadır. Özellikle yerel-ulusal ve uluslararası kuruluşların arasındaki sahiplik farkı oldukça belirgindir. Bu farklılık, türlerin uygulanmasında da kendini göstermektedir. Katılımcıların yeni türlerin isimlerini bilmiyor olmalarına rağmen kendilerine verilen bilgiler üzerinden yaptıkları değerlendirmeler ve bu türlere ilişkin olarak taşıdıkları endişeler, literatürde yer alan akademisyenlerin ya da dünyanın çeşitli yerlerindeki gazetecilerin değerlendirme ve endişeleri ile örtüşmektedir. Bu ilginç bir sonuçtur. Bunun nedeni ise yerellik kavramının gazeteciliğin yapıldığı yeni platformlar nedeni ile anlamını yitirmeye başlamasıdır. Van ilinde haber üreten bir gazeteci ile dünyanın herhangi bir yerindeki gazeteci ya da okur etkileşime geçebilmekte, yaşanan gelişmelerden benzer şekillerde etkilenmektedirler.

Yeni medya döneminde gerek teknolojik ilerleme gerekse yeni gazetecilik türlerinin ortaya çıkmasına bağlı olarak yaşanan değişimlerden, hem profesyonel gazeteciler hem de vatandaşlar çeşitli şekillerde etkilenmektedir. Aynı zamanda bu iki unsur arasındaki ilişki de bu değişimden ve dönüşümden nasibini almıştır. Birçok avantajının yanında dezavantajlara da sahip olan bu dönemde gazeteci ile

kaynak arasındaki ilişkiler ve rollerde de bir aşınma yaşanmıştır. Bu rol kaymaları profesyonel gazeteciler için zorluklar oluştururken vatandaşlar için yeni alternatifler üretmiştir. Meslekteki rekabet sektör dışına taşmış olsa da profesyonellerin öneminin anlaşılacağı ve meslek dışı katılımın belli bir elemenden geçerek düzene gireceği kanısındayız. Bu dönemde gazetecilik mesleği, temel ilkelerine bağlı kalınarak yapılırsa, vatandaşın toplumsal katılımını olumlu etkileyeceği de açıktır.

Yerelde haber üretimi kendi içinde de farklılıklar gösterse bile her zaman olduğu gibi, ayakta kalabilmenin yolunu bulacaktır. Değişim ve alternatif üretimin artması bakımından değerlendirildiğinde, yerelde haber üretimi ve gazetecinin önemi giderek azalıyormuş gibi bir izlenim oluşsa da bizce asıl bu dönemde bu meslek önem arz etmektedir. Çünkü yapılan haber verme, eşik bekcılığı ve denetleme gibi işler her zaman olduğu gibi yine yapılmaktadır. Hatta bilgiye erişimin kısıtlanması yerine daha fazla bilginin dolaşıma sokulması yöntemiyle sansür uygulandığı bir dönemde, gerçek bilgiye ulaşmak her zamankinden daha zor ve önemli olmuştur.

Fakat yerelde bu işi başarabilmek için basın sektörünün destek alması şarttır. Bu destek de ancak doğru devlet politikası, uygulamada devlete bağlı kurumların ve sivil toplum örgütlerinin katkısı ile mümkün olabilir. Fakat devletin bu alanda bir politikasının olduğu, en azından işlevsel bir politikasının olduğu şüphelidir. Hele de yerelde özel bir politikadan bahsetmek mümkün değildir. Gerçi son dönemde hazırlanan bazı yasal düzenlemeler bu konuyu kapsasa da, devletin yereldeki politikası, ancak ulusaldaki politikasının yansıması olarak görülebilir. Katılımcılar açısından devlet politikaları için görülen en büyük eksiklikler; işlevsiz olması, reel ilerlemeyi geriden takip etmesi ve bazı konular için gerçekçi çözümler üretmemesi olarak sıralanabilir.

Devlet, desteğini yasalar ve ekonomik destekler dışında, eğitim ve proje destekleri ile de sunmalıdır. Devlet bu işi ancak kurumları aracılığı ile yapabilecektir. Fakat BİK hariç, yereldeki diğer kurumların etkinliğinden söz etmek mümkün değildir. BİK de ancak yerelde kısıtlı bir desteği, yine kısıtlı bir kesime sunmaktadır. Destek konusunda meslek örgütleri de eleştirilerden nasibini almaktadır. Meslek örgütleri katılımcıların tabiri ile “tabela kuruluşlar” olmaktan öteye gidememektedirler. Bu yeni dönem için sektörün hazırlamasının ötesinde gazetecilere herhangi bir destek sunmadığı düşünülen örgütler, farklı çıkarlar için kullanılmaktadır.

Devletin bu konuda daha işlevsel politikalar üretmesi, yerel ile yaygın arasındaki eşitsizliklerin ortadan kaldırılabilmesi yerel medyanın geleceğe taşınabilmesi için önemlidir. Devlet ayrıca gazetecilik mesleğinin hak ve yükümlülüklerini yeniden

ortaya koymalı ve bunları yasalarla güvence altına almalıdır. Bunları yaparken de gazetecilerin görüş ve önerileri dikkate alınmalıdır. Meslek örgütleri mesleğe yeni başlayanların ve deneyimli gazetecilerin bu döneme uyum sağlayabilmesi için çalışmalar yürütmeli; meslektaşlarının çıkarlarını korumak için daha fazla çaba sarf etmelidir. Fakat gazeteciler de, bu dönemde ya da gelecekte başkalarına sırtını dayamadan, işini doğru yaparak ayakta kalabileceklerinin farkına varmalılarıdır. Gazetecilik her zaman olduğu gibi değerli ve saygın bir meslektir; bunun öncelikli olarak mesleğin sahipleri tarafından bilinmesi, bu anlamda önemlidir.

Son olarak bu çalışmada yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular, yeni medya ile ortaya çıkan yeni gazetecilik türlerinin, yerelde haber üretim pratiklerini değiştirdiği hipotezini desteklemektedir. Gelecekte yerelde bu değişimin sonuçlarının daha net görüleceği açıktır. Önemli olan bu değişimin farkına varılması ve buna göre yukarıda da anlatılmaya çalışılan sorunlara dair tedbirler alınmasıdır. Eğer yerelin koşulları doğru değerlendirilir ve sektör, yerel haber üretimi alanında çalışanların düşünceleri dikkate alınarak desteklenirse, yerel haber üretiminin gelişmesi ve yarımlar için daha sağlam adımlar atılması mümkün olabilir. Fakat katılımcıların da belirttiği uyarılar dikkate alınmadan bir değişim sürecine girilirse bu sürecin tamamlanması uzun ve zorlu olacaktır. Umarız ki bu çalışmamız hem bu değişimi planlayacak, destekleyecek kurum-kuruluşlar, akademisyenler ve gazetecilere, yerel gazeteciliğin geleceğinin planlanması konusunda farklı bir perspektif sunar.

KAYNAKLAR

- Alan, S. (2006). *Online News Journalism and the Internet*. Open University Press.
- Aytekin, M. (2016). *Medya Endüstrisi*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Baldini, M. (2000). *İletişim Tarihi*. (G. Batuş, Çev.). Avcıol Basım Yayın.
- Barbier, F. & Lavenir, C. (2001). *Diderot'dan İnternete Medya Tarihi*. (K. Eksen, Çev.). Okyanus Yayınları.
- Bekiroğlu, O.; Kaya, S. & Yaman, D. (2019, Aralık). Dijital Dönüşümün Periyotlarında Medya ve Gazetecilik Alanındaki Birikim ve Sıçramalar (Bildiri sunumu). Uluslararası Türk Dünyası Basın Sempozyumu, Amasya.
- Binark, M. (2015). *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ayrıntı Yayınları.

- Boczkowski, P.J. (2004). *Digitizing the News: Innovation in Online Newspapers*. MIT Press.
- Bulunmaz, B. (2015). *Yeni İletişim Teknolojileriyle Değişen Medya Yayıncılığı: Yeni Medyada İçerik Üretimi ve Sunumu*. İçinde A. Z. Özgür & A. İşman (Editörler), *İletişim Çalışmaları* (s. 321-333). Sakarya Üniversitesi Yayınları.
- Bulut, M. (2006). *Gazete ve İnternet*. Tekağaç Eylül Yayıncılık.
- Bülbül, A. R. (2000). *Genel Gazetecilik Bilgileri*. Nobel Yayınevi.
- Castells, M. (2001). *The Internet Galaxy*. Oxford University Press.
- Çakır, H. (2007). Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (1), 123-149.
- Çetin, N.S. (2019, Eylül). *Gazeteciliğin Dönüşümü ve Yeni Kavramlar* (Bildiri sunumu). 1.Uluslararası İletişim ve Yönetim Bilimleri Kongresi, Malatya.
- Çetinkuş, H. & Keleş, N. (2018). *Muhabir*. Anadolu Ajansı Yayınları.
- Çevikel, T. (2004). Türkçe Haber Siteleri ve Türkiye'de İnternet Gazeteciliğinin Gelişimini Sınırlayan Faktörler. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 1 (1), 147-163.
- Deuze, M. (2003). The web and its journalisms: Considering the consequences of different types of newsmedia online. *New Media and Society*, 5 (2), 203-230.
- Geray, H. (2003). *İletişim ve Teknoloji: Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*. Ütopya Yayınevi.
- Gezgin, S. (2002). *Geleneksel Basın ve İnternet Gazeteciliği*. İçinde S. Yedig & H. Akman (Editörler), *İnternet Çağında Gazetecilik* (s. 29-37) . Metis Yayınları.
- Halıcı, N. (2005). *Online Gazetecilik*. İçinde S. Alankuş (Editör), *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya* (s.155-170). IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Kalsın, B. (2016). Geçmişten Geleceğe İnternet Gazeteciliği: Türkiye Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, 75-94.
- Karaduman, M. (2017). *Değişen Habercilik ve Yeni Gazetecilik Türleri*. İçinde E. Doğan & E. Geçgin (Editörler), *Current Debates In Public Relations Cultural & Media Studies Volume 9* (s. 131-146). IJOPEC Publication.
- Kılıç, N. (2019). Geleneksel Medya ile Yeni Medyanın Karşılaştırılması: Kuramsal Bir Analiz Çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (36), 227-239.

Narin, B. (2017). *Gazetecilik 2.0: İnternet Gazeteciliğinde Hipermetinsellik*. Gece Kitaplığı

Orihuela, J.L. (2019, 6 Aralık). *Gazeteciliğin Dijital Dönüşümü*. <https://jlori.medium.com/the-digital-transformation-of-journalism-1748c38df2bc>.

Pavlik, J.V. (2001). *Journalism and New Media*. Columbia University Press.

Rigel, N. (2000). *İleti Tasarımında Haber*. Der Yayınları.

Sucu, İ. (2020). İletişimde Yeni Medyanın Getirdiği Değişimler, Gazetecilik ve Haber İletişiminde Dönüşüm. İçinde S. Gezgin & H. Çiftçi (Editörler), *Dijital Çağda Değişen Gazete ve Gazetecilik* (s. 39-67). IKSAD Publications.

Thompson, J.B. (2008). *Medya ve Modernite*. (S. Öztürk, Çev.). Kırmızı Yayınları.

Ünal, D. (2020). Yeni Medyada Gazeteciliğin Dönüşümüne Dair Nitel Bir Araştırma. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 238-253.

Van Der Haak, B., Parks, M. & Castells, M. (2012). The Future of Journalism: Networked Journalism. *International Journal of Communication*, 6(1), 2923–2938.

Yanık, A. (2014). *Yeni Medya Kullanımındaki Akış Deneyiminin Risk Algısı ve Online Turistik Satın Alma Niyetine Etkisi*. Adnan Menderes Üniversitesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Yengin, D. (2014). *Yeni Medya ve Dokunmatik Toplum* (2.b.). Derin Yayınları.

Yoloğlu, N. (2019). Yakınsama (Convergence) ve Çapraz Medya (Crossmedia) Stratejisinin Medya Sektöründe Yansımaları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dijital Dergisi*, Uluslararası Türk Dünyası Basın Sempozyumu Özel Sayısı, 1449-1464.

Atıf İçin: Alanka, Ö. & Çimen, Ü. & Akköprü, B. (2024). Yeni Medya ile Ortaya Çıkan Gazetecilik Türlerinin Yerel Medya Haber Üretim Süreçleri Üzerine Etkileri: Van İli Örneği, *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 8 (2), 293-324.